

Jen peníze na zlepšení kvality vzdělání v Česku stačit nebudou

[Hospodářské noviny](#) | 7.6.2012 |

| Autor: [Marek Hudema](#) |

Daniel Můnich, ekonom z institutu CERGE-EI

Rozhovor

Chceme veřejnosti ukázat, kolik peněz by Česku přineslo například to, kdyby se žáci z ostatních krajů zlepšili na úroveň pražských škol, říká ekonom Daniel Můnich. I dobré školství, nejen dobré zákony, totiž mohou posílit hospodářský růst.

* HN: Nestačilo by jen vytvořit kvalitní institucionální prostředí, tedy dobré podmínky pro podnikání, efektivní státní správu a zákony, a počkat, až se vzdělanost zlepší sama?

Ukazuje se, že rozdíly v ekonomickém vývoji zemí nelze vysvětlit jen kvalitou institucí a že vzdělání má na hospodářském vývoji také významný podíl. Solidní odhady dopadu vzdělanosti na hospodářský růst nedávno publikovali ekonomové Hanushek a Woessmann. Využívají bohatá data o funkční gramotnosti mladších generací mnoha zemí. Z jejich základních odhadů jsme vyšli při kvantifikacích pro ČR. Vzdělanost se poměruje výsledky v mezinárodních šetřeních kompetencí patnáctiletých žáků, tedy do určité míry prakticky použitelných znalostí, která se v rámci šetření PISA dělají i u nás.

* HN: Ve své studii uvádíte šest základních scénářů, jak by se lepší vzdělání promítlo do HDP. Proč právě šest?

Naše studie je určena pro širší veřejnost a ozřejmuje vztah mezi vzdělaností a hospodářským růstem. Chtěli jsme, aby scénáře byly polopatické a realistické zároveň. Když třeba v Praze dosahují žáci lepších výsledků než v jiných krajích, proč by se i tam nemohli zlepšit? Když dosahují určitých výsledků žáci rodičů, kteří mají aspoň maturitu, proč by to nemohli dokázat s lepší pomocí škol i ti ostatní. Čistě technickým parametrům by kromě akademiků málokdo rozuměl.

* HN: Proč jsou na tom lépe žáci rodičů s maturitou a ti z Prahy?

Vzdělanost se formuje i mimo školu. Přispívají k ní vzdělanější rodiče a sociální okolí žáka. Vzdělanější rodiče také mají větší zájem vybrat dětem kvalitnější školu. A Praha je oblast s nadprůměrně vzdělanou populací rodičů. Možná jsou v Praze v průměru i kvalitnější školy. Ale žádné sledování kvality škol se u nás nedělá, takže to je jen spekulace.

* HN: Proč se v testech PISA zhoršujeme?

Věrohodnou odpověď vám nikdo nedá, protože se k tomuto účelu u nás nesbírají ani data, ani se nedělá solidní výzkum. Takže musíme spíše jen spekulovat. PISA data jsem poměrně detailně analyzoval a našel řadu pravděpodobných příčin. V podezření je kvalita učitelů a ředitelů, převedení role zřizovatelů škol na obce a oslabené sdílení dobré praxe, absence zodpovědnosti za vzdělávací výsledky. Některé z možných příčin jsou i mimo školy. Odkládání nástupů do škol na pozdější věk dítěte, rozšíření přístupu k počítačům a internetu,

změna společenského prostředí, méně dětí se rodilo vzdělanějším rodičům, více dětí zůstalo jedináčky.

* HN: Co je potřeba udělat, aby se úroveň vzdělanosti žáků zvýšila?

Naší ambicí nebylo psát kuchařku, jaké dělat reformy. Desítky doporučení lze najít například v dokumentech OECD a loňském dokumentu Národní ekonomické rady vlády. Například na vyšší vzdělanost dětí nízkovzdělaných rodičů se zadělává ještě daleko před nástupem na školu. Na úrovni základních škol je to třeba věc funkční diagnostiky žáků a dobrých zpětných vazeb pro učitele a ředitele, aby chtěli a věděli, zda metody fungují, které děti potřebují více pozornosti. Ale to jsou jen příklady.

* HN: Pomohlo by rychlé nalití peněz do školství?

Pouze peníze nestačí, ale bez nich to také nepůjde. Zvýšení kvality učitelů nedosáhneme pouhým zvýšením platů, byť jsou u nás velice nízké. Jde také o jejich přípravu, jejich řízení a jejich postavení ve společnosti. Není náhodou, že české děti mají minimální ambice se v životě stát učitelem.